

znaša ogromne izdatke. In ko dozori še otročad za srednješolsko izobrazbo, tedaj made še pozum volja se razblijati, zahteve pa so glasneje.

Naravno, da podeželsko učiteljstvo stremi izboljšati si položaj vsaj do stopnje mestnega učitelja.

In tu zadeneš zopet na člana namestilne komisije, ki zna prav malo ceniti umravnjene zahteve, podeželskega tovariša ali tovarišice in se večkrat da preslepiti od zunanjega bleška raznolikih uniform takozvanih narodno-kulturnih delavcev, dočim mu oči švrknejo mimo pokmetenega tovariša, ki se plazi po kmečkih vrtovih s cepilnim voškom v rokah vsled česar sigurno ne sodi več med olikane ljudi. Ne rečem, da bi večkrat v tem ali onem oziru ne nasedal na načrtnim informacijam, ki nonaivečkrat ne prihajajo s podeželja.

Naša šola je povečini kmečka, zato naj se z neno usodo bavi v večji meri takozvano podeželsko učiteljstvo.

Pripomniti mi je nadalje, da sorazmerje naših zaupnikov ni pravilno. Če meščanske šole zastopa po 1 oseba, koliko naj bi jih prisodili osnovnemu šolstvu?

No in recimo, da imamo te zastopnike v komisijah le kot svoje informatorje, varuhe naših načel, kaj oziroma česa imamo zahtevati od njih?

Službeno uradno molčečnost morda, za katero se lahko skrijejo nepoštena dejanja?

Ne, naši zastopniki so varuhi naše prave odgovornosti za svoja dejanja vsemu stanu in so nam kot naši glasniki dolžni podajati čistega obračuna o vsem poslovanju v zadevnih komisijah. Z ozirom na nedemokratično sestavo komisij, naši zastopniki niso odgovorni za poslovanje ostalih članov, toda njih prokleta dolžnost je: do skrajnosti in neomajno čuvati interese učiteljstva in se ravnati po smernicah, ki jih podajajo naša organizacijska telesa.

Brez krinke javno bodi poslovanje vseh prosvetnih korporacij kajti le tedaj bodo uspehi sigurni, dovoljni, vsestransko zadovoljivi.

Nihče izmed prezrtih kompetenčnih kandidatov ali disciplinsko pregananih ne bode ozlovljeval organizacije, če so se njeni zastopniki ravnali po naših lastnih načelih in ne bode nepovoljnih rezultatov valil na bremena lastne organizacije.

Ker nimamo še enotnega šolskega zakona, ki naj bi uredil tudi vse naše pravne zadeve, se moramo za sedaj zadovoljiti s činovniškim zakonom, ki pa glede posebnosti našega stanu in urada nikakor ni v skladu z zahtevami ostalega uradništva in potrebami drugih uradov. Zato opažamo tjašem izjeme, ki nas izključujejo od zakonitih predpisov.

Mnogo pa je v zakonu gradiva, ki je sicer tuje, neprimerno našemu stanu, pa se vendar da tako lepo izrabljati v vsakovrstne namene, če tudi se daleč ne odgovarjajo interesom šole.

Čl. 15. zadeva pravice prvega nameščanja oziroma sprejemanja osebja v državno službovanje. Ker je praksa pokazala, da je delokrog ministrstva preobširen smo v beografsko resolucijo vstavili željo, naj se pravica nameščanja

časnega učiteljstva prenese na velika županstva da ne bode na šolah toliko vrzeli, kakor smo jih imeli baš tekoče leto.

Pri začasnem nameščanju naj bi naši namestilni zaupniki pazili, da se siromašnih diakov ne zapostavlja za kandidati — zlasti za kandidatinjami iz takozvanih boljših krogov in športnikov ne preceñju — le radi izvenstanovskih potreb ali zmožnosti ki so večkrat na škodo šoli sami.

§ 62. pretresa učitelja skozi mnogobrojna rešeta, prežge z mnogobrojnimi X. žarki, da revež naposled še samega sebe več ne pozna. Vse je, samo to ne, y kar ga usposoblja maturitetno spričevalo.

Ker imamo slučajno namestilne komisije, ki naj sestavljajo dvopredloge, je že v 1. instanci zanečateno kdo ima dobiti zaprošeno mesto.

Če bi pripadniki našega stanu nastopali solidarno, bi bilo lahko vsikdar ustreženo pravicam učiteljstva.

Če pa se presoja kompetente po političnem naziranju, tedaj sigurno pripada politiki odločitev, in sicer po momentanih razmerah.

Tu pa je ost mojega referata. Namestilni zaupniki nimajo pravice zagovarjati želje lokalnih faktorjev, ker to ni v skladu s potrebami učiteljstva in ker naivečkrat občuti sunke nepravilnosti kmečkih učitelj.

Če bi prevladovala politika, tedaj bomo imeli v zastopih le politične eksponente, ki bodo ustrezali le političnim potrebam, ali pa bodo iz političnih ozirrov nastajali v posameznih krajih le politične nasprotnike.

Nameščanja niso bila zadnji vzrok našega bojevanja proti farovžem in krajnim šolskim svetom: čemu bi drugim faktorjem dovoljevali, kar smo odrekli onim prvim.

Naravnost neodpušljivo, pa je če prehajajo naši zaupniki preko stanovsko-organizacijskih smernic in če mora učiteljstvo samo poklicane politične faktore opozarjati na sklep organizacije.

Sklepamo s poudarkom da je podeljevanje službenih mest vitalnega pomena, zlasti še za družinske očete in matere, zato skrbi organizacija, da namestilni zaupniki čuvajo in zagovarjajo naše stanovske pravice in varujejo učiteljstvo pred političnimi zlorabami.

Namestilni in disciplinski zaupniki naj se praviloma izbira iz vrst podeželskega učiteljstva ki je lažje po številu in se zaveda večjih potreb.

Člani poverjenstva (funkcionarji) naj ne zavzema jo personalno pravnih zastopstev, da se očuva ugled in nepristranost organizacije.

Vsa zastopstva naj se izvrše potom volitev celokupnega učiteljstva.

Vse poslovanje naših zastopnikov bodi javno, da se zabrani zloraba častnega mandata.

Zastopniki naj se ozirajo na želje predsednikov učiteljskih društev, ki jih je staviti v sklad po obče stanovskih potrebah oziroma zahtevah očitanih na lanskimh resolucijah.

Organizacija ostane le na ta način poštena, neomadeževana, glasnik pravice, sodnik sleherne krivice.

stva, udeleženci pa malo mizarsiva in rezbarstva

Predavanja so imeli:

1. dr. Ivo Pirc, šef higijskega zavoda in dr. Franta Miš, asistent higijskega zavoda v Ljubljani: o higijeni, oziroma tuberkulozi;

2. Jovan Jovanović, upravitelj učiteljske šole v Aleksincu o priliki, ko je dne 23. julia 1925 v spremstvu oblastnega tajnika Marcela Kolina iz Zagreba nadzoroval tečaj: o pomenu in bistvu delovne šole;

3. glavni tajnik Božidar Zečević iz Beograda dne 27. julia 1925 o priliki pregleda tečaja: o organizaciji Podmladka Rdečega križa;

4. ravnatelj Alojzij Novak: o rokotvornem pouku;

5. strokovni učitelj Josip Baran: o vrbovanju; razkazal je tudi vrbove nasade tehniške srednje šole.

Tečaj je pogosto obiskoval oblastni tajnik Fran Gabršek. Dalje so ga obiskali: oblastni predsednik, inspektor Josip Wester, šef prosvetnega oddelka dr. Pavel Pestotnik višji šolski nadzornik Engelbert Gangl in ljubljanski mestni gerent Anton Likozar.

Vsi učitelji so vršili svojo nalogo nadvse vestno in z razumevanjem. Takisto so udeleženci(ke) tekmovali med seboj v pridnosti in vztrajnosti pri delu. Zato je tečaj prav dobro uspel.

Pouk je bil skoro izključno samo praktičen.

Udeleženci so izgotovili celo množino predmetov, ki so se koncem tečaja dne 8. avgusta 1925 popoldne razstavili. Ta razstava je bila dobro obiskana in je najbolj pokazala uspeh tečaja.

Tu so bili iz kartonaže razstavljeni nairazličnejši izdelki: koledarčki, okvirji, škatle za metulje brošče, za rokavice, robce, manšete, kravate itd., dalje prečizno izdelana geometrijska telesa reliefi iz plastilne itd. Vsi posamezni kosi so bili prevlečeni s papirjem, ki so ga udeleženci sami različno obarvali.

Iz književstva je bil razviden ves postopek od broširanih zvezkov in katalogov do knjig, vezanih v platno in usnje v različnih barvah.

Iz mizarskega, strgarskega in rezbarskega oddelka so bile razstavljene kuhinjske stelaže, valji, tolkači, obešalniki, kasete itd.

Pletari so razstavili košarice za sadje, pecivo, šivanje itd. stola za cvetice, košare za perilo, koše za papir itd.

Iz bugarskog učiteljskog pokreta.

Bugarski se učitelji spremañi za izbore članova okružnih školskih odbora i disciplinarnih komisija, koje će odlučivati o disciplinarnim pogreškama pojedinih učitelja. Učiteljski savez svrgde će kandidovati svoje ljude. U nekim okruzima učiteljske kandidatske liste već su gotove. Za ove izbore vlada veliki interes.

Bugarski Učiteljski Savez koji broji preko dvanaest hiljada članova i članica, obuhvata pored osnovnih učitelja i progimnaziske (učitelje građanskih škola). U poslednje vreme grupa učitelja građanskih škola radi na odvajanju od osnovnih učitelja i obrazovanju vlastite organizacije. U tu svrhu održana je konferencija, ali koja je, po pisanju »Soznanija«, organa Bug. Uč. Saveza, slabo uspeła.

Ova je akcija izazvala veliko nezadovoljstvo među organizovanim u B. U. S. osnovnim i naročito progimnazijskim učiteljima. U nizu oštih članaka, koje je donelo »Soznanie«, postupci inicijatora osuđuju se i kvalifikuju kao vrlo štetan separatizam po učiteljstvo.

Učešće bugarskih učitelja u društvenom životu je mnogo veće nego kod nas. To je pokazao skorašnji građanski rat u

zemlji. Među žrtvama procentualno je najviše bilo učitelja. Zatim Zemloradničku stranku su osnovali učitelji. Za vreme Stambolijskove vlade učitelji su bili zastupljeni i to značajnim brojem i u kabinetu i u skupštini čiji je predsednik takođe bio učitelj.

Kooperativizam u Bugarskoj je naglo napredovao. Postignuti su neverovatni rezultati. Osobito u proizvodnji đuvana. Mnoga privatna preduzeća koja su ranije na bezdušan način eksploatisala proizvođače, bila su prisiljena da likvidiraju. Veliki deo uspeha ovog veličanstvenog pokreta, u kome mnogi s pravom vide spas čovečanstva, vrlo veliki deo jeste plod požrtvovnog rada narodnih učitelja. Posle prevrata 1923. g. otpočeta je sistematska i bezobzirna borba protiv kooperativizma od strane vladajućih građanskih partija. Mnogi su učitelji platili skupo svoju odanost narodu i idealističko shvatanje poziva. Otpušteni su iz službe. Bačeni na ulicu. Seoske gazde i zelenaci nalaze da su onasni po državu — to je jedina njihova krivica. Uprkos svih progona sa učiteljske konferencije u selu Sarancima upućen je apel na sve članove B. U. S. da uđu u organizacije za pomaganje ekonomski slabijih i da prionu na posao, da se svom snagom založe u radu na stvaranju kooperativne Bugarske. S.

Naša zborovanja okrajnih društva.

(Referat pri Kranjskem učiteljskem društvu.)

Gospoda, o naših zborovanjih mi je govoriti. Umevno, da Vam ne morem povedati nič novega, naloga moja je le ta, da priliem tu na tam malo olia v svetilko, da nam da nekaj mišljenja o našim stanovskimi dolžnostmi, zavednostmi in ednostmi.

Učitelji, učiteljice smo. Vsi vemo, da je v združenju in slogi moč, zato smo strnili naše vrste v stanovski organizaciji, da z združenimi močmi vršimo veliko delo, ki smo ga dolžni narodu in domovini. Naša organizacija pa so učiteljska društva. Oklepajmo se torej te svoje stanovske organizacije, ogrevajmo se pri njenem ognjišču za vse dobro in lepo, dvignimo njen ugled z neumorno delavnostjo in utrujimo neno moč.

In ona? Tudi ima dolžnosti napram nam, njeni člani smo, ne morda le za to, da plačujemo članarino, še manj, da kimmamo, kar nam vevla njeno vodstvo, skrbeti mora za vsakega poedinega člana, za njegove socialne težnje. Torej vsak za vse in vsi za enega.

Rekla sem, da se ogrevamo za vse dobro in lepo. Je pa vedno vse dobro in lepo? Ne, to vemo, mnogo je peg, ki jih trpijo po lastni, mnogo po tuji krivdi, ki nas ovirajo in nam škoduiejo.

Kdo naj te odpravi, če ne mi, njeni člani, to ne le smemo, to moramo na naših zborovanjih. Tu govorimo jasno in odločno, tu bičajmo svoje napake, ne drugih, saj kritika na pravem mestu in o pravem času je zdrava. Ni slabost tovariši, tovarišice, ako odkrito priznamo napake v svojih vrstah. Je izrenko in težko, včasih prav težko in mnogim nemogoče, ali zdravo in potrebno je, dru-

gače tudi nimamo pravice kazati napak svojih nasprotnikov. Zato le pogumno poglejmo v zrcalo, ugotovimo svoje senčne strani, česa smo krivi sami in v koliko smemo obtožiti druge.

Ne streljajmo iz kotov z neumestnimi opazkami, ne jezimo se in ne zabavljajmo doma, povejmo pri zborovanju kar nas tlači. Vsak ima pravico do prostre besede.

In ako je kdo v naših vrstah, ki si uva z odkritim vezirjem na plan za naše pravice, za naš stan, za podpirajmo, ne podirajmo s poleni, ne iščimo v njegovih stavkih pik in velec poglabimo se raje v jedro.

V skrbno pripravljenem referatu nam razpravlja tovariš, tovarišica razna pedagoška vprašanja, kolike važnosti so za šolo in njez napredek. Drugič zopet z zanimanjem poslušamo razpravo o izobraževalnem in poučnem delu med narodom. Da so na naša stanovska vprašanja velenpomembna, vemo vsi, zato jih nač ni nikdar preveč.

Spoznajavajmo se pri naših zborovanjih, ne po zunanjosti, po srcu in duhu, saj smo raztreseni, da se komaj poznamo po imenu. Med nami naj vlada nekaj lepega — učiteljska kolegialnost, odkritosrčnost — ko učiteljska duša prekipeva življenja, si poišče tovariša in ko ga tarejo skrbi, zopet tovariša.

Kdo naj se odteguje zborovanjem? Nihče! Ne oni, ki bi se lahko izgovarjali: »Mi smo že mnogo zborovali, sedaj zboruite mlajši.« Tako ne, saj vendar potrebujemo njih nasvetov in teh imajo toliko po svoji bogati izkušnji. Ne mladi, o katerih je rekel tovariš iz Ljubljane na

37 udeležencem(kam) smo izdali izpričevala z dne 8. avgusta 1925, št. 554, o dovršenem tečaju po priloženem vzorcu.

Obisk je bil pri vseh prav marljiv in uspeh prav dober.

Za tečaj smo preieli od glavnega odbora vsoto 19.000 Din in od lesne izvozne družbe Dolenc-Hudovernik-Javornik v Ljubljani za material denarno podporo 300 Din. Udeleženci sami pa so plačali za nabavo materiala po 100 Din.

Ferijalna kolonija.

Oblastni odbor je priredil ferijalno kolonijo za Podmladkarje Rdečega križa v šolskem poslopiu na Dovjem na Gorenskem.

Ta kolonija se je otvorila dne 7. julia 1925 in je trajala do 6. avgusta 1925.

Kolonija je štela 7 dečkov in 13 deklic, skupaj 20 otrok, vsi iz Ljubljane. In sicer iz osnovnih šol 3 dečki in 6 deklic, iz meščanske šole 7 deklic in iz srednjih šol 4 dečki.

Za pokritje stroškov je plačalo nekaj otrok samih po manjše ali večje vsote; dalje so prispevale nekatere šole z različnimi zneski; mestni magistrat ljubljanski je naklonil 5000 Din za 7 otrok, ki jih je sam določil; glavni odbor v Beo-

gradu je podelil 2000 Din, oblastni odbor Rdečega križa v Ljubljani 2000 Din, inspektor ministrstva za narodno zdravje v Ljubljani pa 1000 Din. Vrh tega nam je oblastni odbor Rdečega križa posodil mnogo kuhinjske posode in posteljnine, higijski zavod v Ljubljani posteljnike in poveljstvo 6. orožniškega polka v Ljubljani slanniače.

Vrhovno vodstvo kolonije je imel dr. Ivo Pirc, šef higijskega zavoda, ki je vodil tudi posebno kolonijo za srednješolske diake ki jo je v istem poslopiu priredil higijski zavod s posebno kuhinjo.

Nadzorstvo dečkov je oskrboval upokojeni učitelj Vendelin Sadar, deklice pa je nadzorovala sestra higijskega zavoda Jožica Vašeli. Za maroderie, ki jih je bilo pa prav malo je poskrbela nadzornikova soproga Lea Sadar. Dobre nasvete za prehrano pa je dajala Marjanica dr. Pirčeva, ki se je tudi prav z veseljem s svojima hčerkami pridruževala izletom.

Kuharica je bila sestra diakovske provincije sv. Križa, Marija Ana Seničar, ki nam jo je prepustil mestni magistrat ljubljanski in je podre oskrbovala v Ljubljani mestne reveže v mestnem zavetišču.

(Dalje prihodnjč.)